

Privredno - kulturne
matice
za Sjever. Dalmaciju

ГЛАС

Privredno-kulturne
matice
za Sjever. Dalmaciju

Godišnja pretplata: za članove Matice 24 din.,
za nečlanove din. 36.
Pisma i novac slati na adresu:
Šibenik, poštanska pregrada br. 30.

Шибеник, 15 Јуна 1934
БРОЈ 196. ГОДИНА VI.

Vlasnik Privredno-kulturna Matice za Sjever. Dalmaciju:
Urednik PAVLE ZELIĆ
Telefon br. 94. — Broj ček. računa 38. 242.

ГЛАСОВИ НАШИХ ПОВЈЕРЕНИКА

Један од наших повјереника пише нам да су „добростојећи огорчени на Матицу и на „Глас“, други опет напомиње да су они људи који стоје у вези са Матицом извргнути прогонима и непријатностима са стране утицајних варошких личности, трећи се жали да је доживио нападаје радећи на том да „олакша ванста патнички живот овог народа, који се може лако и упропастити, ако се не подржава код њега чиста вјера и осјећање, да има људи за које је народна патња и њихова лична патња“.

Није ово новост што нам кажу наши повјереници. Ово је једно тако болно питање да нам задаје најозбиљније бриге већ од дуго времена, јер доживљујемо да „најозбиљнији“ људи на одговорним положајима и они који су у друштву „стекли“ велики углед, на један невјеројатан начин говоре о нашим најважнијим питањима, са толико неразумјевања, презира, мржње, грдња, клевета, измишљотина, неовиљности, неистинитог приказивања ствари — да смо морали поставити себи као прву дужност, да објаснимо многе наше прилике и неприлике и да се наши главни проблеми, просвјетни, приредни, здравствени, друштвени поставе на своје право мјесто и да се прикажу у својој правој свјетлости, износићи све сметње и предрачује као и сваку сарадњу и добру вољу са равних страна.

Ово су и преваше гажна питања да би се могла мислити и ми смо дужни да са највећом савјесношћу и објективношћу приступамо свестраном испитивању свих наших односа. Мјесто будаклијских доштавања, кафанских премудривања, бездушних изругивања са најтежим патњама и појединача и цијелог народа — мора се наћи начина да се поставе на дневни ред и да се обрађују са свом оном отвореношћу, коју тражи наш опћи тешки положај и дужности које нам се свима намећу.

Сада се налазимо пред Видовданом — крсном славом наше Матице, која већ годинама пали своју крсну свијећу код Лаварице на Косову и изражава пиљеве и путеве привредно-културног рада у народу. Матица вјерна тим својим предањима и з датцима мора извршити своју дужност и припремити привредно-културни збор на Косову, јер јој је то сада највећи задатак.

Причешћени са видовданским и косовским духом претриједих патња и искушења али и привољивања „царству небеском“ и са осјећањем вјерности народу, његовим потребама и његовом духу, ми морамо по Видовдану приступити изишењу народних проблема, како нам то стварно стање налаже.

Ми имамо да бирамо само два пута: — или се срозати на начин неодговорног будаклијско-кафанског третирања ових питања, каквим се већ дуго времена насрће на наше стрпљење, или свестрано освјетлити и стање и свачије улоге. Ако чињенице и слике изазову још већу узбуњу него досадашњи ступци „Гласа“ — они који буду хтели и могли праведно просуђивати ствари видјеће на чијој је страни кривица.

Put g. Bana kroz Kotare

У првим данима овог мјесеца посјетио је један дио Сјеверне Далмације Бан г. др. Јосип Јаблановић. У Котарима је био 6-7-8 јуна. Дошао је са својим начелницима да на њихово мјесто види што је најпотребитије извршити.

У Земуну је одржана конференција свих околних претсједника Опћина са начелницима Банске управе и среским начелницима околних срезова. Били су присутни гг. начелници инг. Matulović, др. Sfarčić, Morović, Stipčević и претсједници Опћина гг. Knežević, Graovac, Miletić, Palek, Predovan и други.

Претресана су најважнија питања из пољопривредне, просвјетне, здравствене, саобраћајне и других струка општинског живота.

Govorilo se je: o poljoprivrednim stanicama u Zemunu i Smilčiću, o bolnici zemunčkoj, o pograničnoj veterinarskoj stanici, o trijerskim stanicama, o rasadnicima sreskim i opštinskim, o stočnim stanicama, o podjeli općinskih dobara, o držanju koza, o šumama i ostalim pitanjima koja su u vezi sa onim krajem, kao putevima, vodama, školama narodnim demovirna antimalaričnim stanicama, zadružnim organizacijama.

Utvrđen je način po kojem će se pojedina pitanja postavljati i riješavati i u svemu se je pokazala potpuna saglasnost u procjenjivanju prilika i u osjećanju važnosti svih onih pitanja.

Savez zdravstvenih zadruga u Zemunu, razviće u vezi s Općinama, svestrani rad zdravstveni, poljoprivredno — domaćinski i prosvjetni, kao što će se potaknuti i razviti i ostali pravci zadružno-poljoprivrednog rada nabavilačko — proizvođačkog pravda u vezi sa postojećim zadrugama.

Poslije konferencije u Zemunu g. Ban produžio je put prema Ninu, a sutradan kroz podvelebitski kanal. Posjetio je sela u Podgorju, zatim Novi-grad, Obrovac, Benkovac. Prije dolaska u Zemunik posjetio je i Šibenik i okolne općine pa je došao u Biograd n-m, odakle se je uputio kroz Kotar Podgorje i Bukovicu sreze bukovačkog.

Konferencija u Zemunu bila je od velike važnosti i njeni će se rezultati nabrzo pokazati.

Z.

Slava Komande Šibenika

Šibenik, 12 juna.

Na jučerašnji dan navršilo se je 13 godina kada su oslobođilačke i pobjedonosne trupe srpske vojske umarširale u starodrevni Šibenik, donoseći svojoj braći slobodu koja je mnogo žrtava stajala. Taj značajni datum u istoriji našega grada uzela je naša jugoslovenska vojska odnosno Komanda Šibenika za svoju slavu.

Uoči samoga dana grad o kićen zastavama i mimohod sokolske muzike nagovestio je da je značajni dan na pragu. Gromki eho pucnjave sa Šubičevca slao je svoje uvjerljive pozdrave tamo daleko preko Zatona i otoka, a velika zastava jugoslovenska na vrhu tvrdave ponosno je lepršala. Veselo raspoloženje osjećalo se na svakom koraku.

Sama slavska proslava održala se u ukusno uređenim garnizonskim prostorijama. Sve je bilo bogato okićeno zelenilom i državnim zastavama. Trupe garnizona sa svojim komandirima i komandantima postrojile su se još ranije na određenom mjestu, očekujući dolazak komandanta Šibenika. Gosti su dolazili u grupama, njih su očekivali na kaplji vedro raspoloženi oficiri i ljubavno provodili do određenih mjesta. Odziv građana bio je veliki, tako da je bio zauzet sav prostor ispred kasarne gdje se je vršio obred. Među prisutnima mnogobrojnim gostima naročito su zapaženi: Biskup g. dr. Mileta, Episkop g. dr. Irnej, sreski načelnik g. Broz, šef bezbjednosti g. Zaklanović, direktor gimnazije g. Banica, opštinski načelnik g. Bačinić, predsjednik suda g. dr. Pazini, banski vijećnici g. g. Jerinić i Grubišić, predstavnici raznih društava i ustanova: Sokola g. Triva, rezervni oficir dr. Rizmondo, četnika prof. Milošević, Jadranske stráže dr. Medini zatim prestavnici, Osvita, Kola, C-kvene opštine, Kneginje Ljubice, akademskog kluba i t. d.

Tačno u 10 sati trubačev znak „mirno“ najavio je dolazak komandanta. Pada otsječna komanda mirno i pozdrav komandantu pukovniku g. Božiću, koji po prijemu raporta, pozdravlja postrojene čete sa „Pomozi Bog junaci!“ našto mu vojnici složno i gromko uzvraćaju sa „Bog ti pomogao!“ Odmah je počeo obred koji je prvo svršio rimo-kat. vojni sveštenik, a zatim je prota Krstanović blagoslovio slavski kolač čije je lomljenje izvršio uz asistenciju pukovnika g. Božića, jednog podoficira i redova.

Po izvršenom obredu pukovnik g. Božić održao je vojnicima lijep i patriotski govor, koji su u najvećoj pažnji saslušali i prisutni gosti.

Junaci! Pred 3 godine donešen je ukaz Nj. Vel. Kralja o osnivanju komande tvrdog Krešimirovog grada Šibenika. Po našem prastarom ljepecm običaju, svaka jedinica vojske ima

svoju slavu. Naša komanda, po najvišem riješenju Nj. Vel., dobila je za svoju slavu, da proslavlja današnji dan 12 juna, kao uspomenu na onaj svečani trenutak, kada je naša junacka vojska prvi put 1921 ušla u Šibenik i kada su naši bijeli orlovi širom cijelog svijeta obznanili, da je Šibenik taj biser našeg plavog Jadrana ušao u otkrilje majke domovine Jugoslavije.

Junaci! Slaveći slavu besmrtni Vožd Jugosl. naroda Karadorđe oslobodio je Šumadiju i tako udario temelje naše današnje domovine. Slaveći slavu njegov sin, knez Aleksandar Karađorđević 1848 god. spasio je od pokolja i istrebljenja od strane Madžara našu braću u Vojvodini. Tako je, junaci, pravda božja i slava omogućila unuku i praunuku besmrtnog Vožda Kralju Petru I. Velikom Orlobodiocu i Njegovom Sinu Kralju Jugoslavije Aleksandru, da oslobode i ujedine bez malo clo naš narod od Triglava do Devčulije i od plavog Jadrana do Timoka u jednu moćnu, jaku i nedjeljivu Jugoslaviju. U tim teškim i neravnim borbama za oslobodenje i ujedinjenje koje su trajale 116 godina, vaši pretci, očevi, djedovi i pradjedovi pod mudrim rukovodstvom besmrtnog Vožda Karađorđa, Mikša Velikoga, Kneza Aleksandra Karađorđevića, kneza Mahala, unuka i praunuka, pokazali su nadprirodnu hrabrost i pobjedili su sve naše neprijatelje, smrvivši ih u prah i pepeo iako su ovi bili mnogo nadmoćniji.

Junaci! Šta je tim našim starijim drugovima dalo nadprirodnu moć da pobjede stare i milionite armije? Tu snagu dala im je bezgranična ljubav prema Kralju, domovini i svojoj braći bez obzira iz koga su kraja i kojoj vjeri pripadaju.

Junaci! Vi, koji ste najbolja predstraža i najsigurniji dokaz jedinstva i nedjeljivosti domovine Jugoslavije i našeg naroda, treba da idete istim pravcem, koji su Vam pokazali Vaši stariji drugovi, jer oni su najbolja pouka šta ljubav i sloga može da uradi.

Junaci! Ko je odnjegovao vaše pretke za ta velika djela i ko im je ulio u dušu tu nadprirodnu snagu? To su naše jugoslovenske majke, naši narodni prosvjetitelji, naši narodni svećenici, naredne starešine naše narodne vojske, koji su ih odgajali tako reći od kolijevke i spremali za tako velika djela. Zato, junaci, svugde i na svakom mjestu širite ljubav, slogu i uzajamno povjerenje među braćom, te čuvajte se dobro zlih ljudi i neprijateljskih plaćenika, koji iz zlobe siju mržnju i lažne glasove. Junaci! Budite uvjereni da je naša domovina Jugoslavija jaka, moćna, nedjeljiva i nepobjediva. Širite to svugdje i bodrite i one malodušne.

Junaci! Budite uvjereni, da kada je mala predratna bivša Srbija, taj Pijemont Jugoslavenstva uspjela sa šakom srpske vojske i dobrovoljaca da razruši silne dvije carevine, da će sigurno i moćna Jugoslavija sa svojom milijunskom vojskom biti kadra da sačuva nedirnutu i neokrnjenu tekovinu vaših pradjedova od svih priželjkivanja naših tajnih i javnih neprijatelja, pa ma sa koje strane dolazili. Naš narod je miroljubiv, tudje neće, svoje ne da. Junaci! Vama je pala u dio rijetka čast, da služite u komandi Šbenika i da budete u predstraži ciljeje jugoslovenske vojske kao budni čuvari našeg plavog Jadrana. To je teška, ali puna časti dužnost.

Junaci! Ja sam uvjeren, da ćete vi biti dostojni Vaših Višanskih, kumanovskih i kajmakčalanskih junaka i da ćete uvijek Vaše vojničke dužnosti ispuniti sa puno časti.

Vojnici! Starajte se, da slušate Vaše starešine, koji su Vam ovdje u mjesto Vaših roditelja, Trudite se, da naučite što prije rukovati Vašim puškama, mitraljezima i topovima, kao što ste rukovali Vašim plugom kod kuće, te da budete sposobni svakog trenutka, da svakog onoga ko bi se usudio ma i na jedan pedalj ove naše ljepše domovine, da ga junački dočekate poput onog našeg velikog pjesnika: „I samo dotle, do toga kamena, do toga bedema nogom češ kročiti, držeš li dalje, čut češ topove hrabrih branitelja komande Šbenika.

Junaci! Čestitajući Vam današnji praznik, Vašu pukovsku slavu, ja sam uvjeren da ćete vi uvijek i u svima prilikama Vaše vojničke dužnosti izvršiti u potpunosti. Da bi, junaci, današnje vaše slavlje bilo potpuno, ja Vas pozivam da svoje misli za jedan trenutak uputimo najvećem vojniku, najvećem Jugoslavenu, najvećem junaku i patrioti našem ljubljenom Kralju Aleksandru I. Vrhovnom komandantu. Zato Vas pozivam da samnom zajedno iz dubine Vaših mladih grudli tri puta kliknete: Da živi Nj. Vel. Kralj Aleksandar I.!

Da živi Nj. Kralj. Visoč. Prest. Petar I!

Da živi Uzvišeni Kraljevski Dom! Kralj izvanrednoga govora g. Božića dočekan je urnebesnim poklicima Kralju, Prijestolonasljedniku i Kralju. Domu.

Poslije odsvirane himne pukovnik g. Božić pročitao je čestitku, koju je uputio Njeg. Vel. Kralju, a koji glas:

Komandantu Šbenika

Vama, oficirima, podoficirima, kaplarima i redovima, srdačno čestitam današnju slavu, duboko uveren, da će moji dični čuvari plavog našeg Jadrana uvek neustrašivo i gordo stajati na braniku naše mile otadžbine. U to ime, Ja Vam junaci, šaljem svoj Kraljevski pozdrav. Živeli!

Aleksandar.

Ponovno oduševljenje pozdravilo je čitanje depeše. Zatim je pročitana srdačna čestitka Ministra Vojske i Mornarice generala g. Milovanovića.

Pukovnik g. Božić zahvalio se je na čestitci ovim riječima:

Prvom Adutantu Njeg. Vel. Kralja

U ime oficira, podoficira, kaplari i redova Komande Šbenika, molim Vas da saopštite Njeg. Vel. Kralju, da smo presrećni i duboko blagodarni na velikoj pažnji, koju nam je ukazao Njeg. Vel. Kralj čestitajući nam slavu.

Molim Vas, da Njeg. Vel. Kralju date uvjerenje, da će oficiri, podoficiri, kaplari i redovi Komande Šbenika biti uvijek budni čuvari nad slobodom našeg lijepog Jadrana i svakog trenutka spremni da izvrše svoje vojničke dužnosti prema svome ljubljenom Kralju i miloj Domovini!

Kličemo da živi Vrhovni Komandant naš ljubljeni Kralj Aleksandar I.

Da živi Njegov uzvišeni Dom.

Komandant puk. Božić.

Poslije toga domaćin slave primao je čestitke od prisutnih učesnika, od kojih su mu mnogi čestitali na odličnom držanju četa u defileu i njegovu govoru vojnicima. Na zakusci gosti su posluženi ponudama, kojom prilikom je pukovnik g. Božić održao zdravicu Njeg. Vel. Kralju. Episkop g. dr. Irinej u podužem govoru zahvaljujući vojsci istakao je zasluge naše vojske u prošlosti i njezinu ulogu za budućnost. Zatim govoreći o svome dužem bavljenju u jednoj velikoj državi, najprije ljudi bili su puni hvale i iznenađenja, šta je učinila malena Srbija, njihovo je najveće uvjerenje, da budućnost pripada Jugoslaviji i njezinim viteškim sinovima. Još je govorio donaćelnik Šbenika g. Bačinić, koji je održao značajni patriotski govor.

Poslije podne vojnici su se veselili uz zvuke odlične mornarske muzike, te je na improviziranoj pozornici dat ciklus iz „Prvog ustanka“ koji je sa oduševljenjem primljen.

Svečanost je završena u najvećem raspoloženju svih učesnika.

S. B.

Peronospora ili plamenjača na vinovoj lozi

(Svršetak)

Obrana loze od peronospere

Čim je peronospora zarazila i uništila mnoge vinograde, nastojalo se, da se nadje prikladno sredstvo s kojim bi se spriječila ova bolest. Treba znati, da kad je jednom gljivica zarazila list i zašla u unutrašnjost lista, da ju više nije moguće uništiti, pe je stoga potrebno, da se svaka kapljica vode, koja padne na list učini otrovnom, da bi u njoj uginule konidije prije nego li zadru u list. Prema tome odbrana od peronospere nije liječenje zaraženih djelova, kojima nema spasa, već zaštita ili prehrana nezaraženih djelova loze.

Već je god. 1883. Milardet preporučio kao najbolje sredstva za suzbijanje peronospere bakar u raznim bakrenim spojevima. Stvar se sastoji u tom, da se lišće i grozdici (blažu mogućnosti sa svih strana sa bakrenim spojem u tankom sloju i kad na te dijelove klica peronospere padne, ona brzo uginu od sunca i bakrenog spoja. Ako pada rosa, to se u toj kapljici vode rastopi bakar i svaka klica koja padne u tu kapljicu ugiba. Milardet je dokazao da su klice peronospere osjetljive i na vapno i na željezo. Od svih sredstva u praksi pokazala se je za ovu svrhu najbolje modra galica ili plavi kamen (bakreni sulfat.) Obrana se mora provesti prije nego se zaraza počne razvijati. Dakle treba toj bolesti, predusresti treba je spriječiti; obrana je dakle preventivna.

Modra galica je, kako smo već čuli, kristalna sol modre boje, bakreni sulfat, koji se brzo topi u vodi i kiselo reagira. Naša domaća tvornica modre galice proizvada modru galicu sa 99 po sto čistoće.

U početku se upotrebljavala sama modra galica za škropljenje, ali se je pokazalo, ako se uzme više od pol kg modre galice na sto litara vode, da ta rastopina nagriza mlado lišće i čini štetu lozi a slabija rastopina nije imala dovoljno jakosti da suzbije peronosporu tim više što je slaba kiša ispirala na lišću talog modre galice. Stoga se je došlo na misao, da se jakost poveća i da se kisela reakcija modre galice neutralizira kakvom bazom. U tu svrhu uzeto je u Bordo-u vapno ili kreč, po čemu se i zove rastopina modre galice sa vapnom (krečom) bordoška juha (čorba).

Kako se pravi bordoška juha za prskanje protiv peronospere? Bordoška juha pravi se različite ja-

čine, ali najčešće se upotrebljuje 2-postotna rastopina t. j. 2 kg modre galice i 2 kg vapna.

U jednoj se posudi u večer objesi modra galica, koja je omotana u jednu krpku, tako da je krpka u vodi s modrom galicom kojih desetak centimetara. Do sutradan modra je galica otopljena. Ako se ne može toliko čekati, može se uzeti i mlaka voda. Jer se u toj brže otpada. U drugoj se posudi pogasi živo vapno i napravi vapneno mlijeko. To se vapneno mlijeko uljeva kroz jedno fino sito u rastopinu modre galice (ili se može i prije kroz fino sito procijediti). Jedan radnik uljeva vapneno mlijeko, a drugi miješa držeći komadić fenolftalein-papira u rastopini i čim ovaj papir (bijeli) počne crveniti, znak je da je juha (čorba) gotova i upotrebljiva. (Mjesto fenolftalein-papir može se upotrijebiti crveni lakmusov papir, koji kad je juha alkalna pomodri). Ostatak do 100 litara nalije se čistom vodom.

Bordošku juhu (čorbu) valja praviti u drvenoj posudi, a nikako u željeznoj. Ovakvo spremljenu rastopinu valja odmah upotrebiti, pa je najbolje načiniti samo toliko rastopine, koliko će se potrošiti u jednom danu, jer već poslije 24 sata ona mnogo gubi od svoga djelovanja.

Na lišću se ona dobro drži i imade djelovanje 15—20 dana. Poslije tog vremena treba škropljenje ponoviti.

Dobra se rastopina dobije i na slijedeći način: Uzmu se ti posude. U jednoj se rastopi modra galica, a u drugoj vapno. Sada se u isto vrijeme ulijevaju rastopine u treću posudu dobro pri tom mješajući. To su najbolji uslovi za stvaranje onog bakrenog spoja, koji najaktivnije djeluje protiv peronospere. Treba pri tom paziti, da se nikada ne ulijeva rastopina modre galice u vapno, jer je dokazano da se dobije grudica juha sa slabim djelovanjem.

Kako jaka mora biti rastopina?

U prvo se je vrijeme upotrebljavala jaka rastopina, pa se je uzimalo i 8 kg modre galice na 100 litara vode, no dokazano je da i slabije rastopine od 5, 4, 3 pa i od 2 kg imaju dosta jako djelovanje protiv peronospere. Danas se svuda uzima 3 kg, samo se za prvo škropljenje može uzeti i 1 po kg. Ako je godina jako kišovita, uzima se 3 kg i potrebne količine vapna na 100 litara vode.

Dobra je rastopina, kad se je vapno

Душан С. Лакић, учитељ

Буковица и Буковчани

II) Буковчани
(Наставак)

Буковица и Котарци, као и остали народи у Сјер. Далмацију, послје је оволиког заузимања и броја прирешених жртава за славу млетачког дужда, у оба два рата, које је република у 17 вијеку водила с Турцима очекивао је да ће преведра република послје коначног изгова Турака према њима поступати онако, како су то народна дјела заслужила. Ови су са сигурношћу то и очекивали. судећи, по онаком ласкавом поступку, што га је према њима имала република за вријеме ратова. Народу је била дата уопће пуна слобода у сваком погледу. Од њега је у замјену за то тражена једина дужност, да се бори и гине за величину републике.

Но оваково стање није било ду-

гог вијека. Ово је потрајало управо толико, колико, је била потреба од јуначких Морлака у борби с Турцима, а већ чим је непријатељ потиснут и пребачен преко Велебита и Динаре, па таме и потреба од јуначког народа отпала с дневног реда, одмах су млетачке власти одлучиле, да према томе народу поступају са мање обзира него дотада. Дотања тактика благости попустљивости је одбачена а заведена управа чврсте руке, која ће у ратовима подиљали и ред укротити, а државним властима у народним очима подићи углед, чега за вријеме ратова није било.

Република је у првом реду одлучила да све земље што их је народ одмах послје изгона Турака заграбао, или при диоби добио и нашто је само он био пуни неоспорни егзитвеник, прогласи државним посидједом, мотивишући то тим, да су, последи добивени јавним оружјем. По млетачкој теви, посједник зе-

мље је био само власник прихода од исте, и на то је дужан да нешто дава држави у знак признања врховне државне својине.

Тако је на основу оваковог мишљења 1640 год. заведено да се дава држави десетина од прихода под називом „децима“. Овај порез се је из почетка опревно побирао и био је мален јер се је плаћао само на приходе од ораница. Послије се је „децима“ морала плаћати и на друге сеоске приходе, а и начин је њенога побирања постао чисто несношљив, највише зато што би се „децима“ сваке године од државе на лицитацију закупљивала са стране племића и паушално држави исплаћивала. — Па како је на лицитацији било много надметања, разумије се да би закупца свота доста високо скочила. Сва је ова надметања имао послје да плати народ, јер би закупца, свакако хтио да избјеје уложу главниду и на њу повећу добит.

Зато је побирање „дециме“ постало неизржљиво, и народ је морао да се таквом важну побирања одапре и у себи створи рђаво расположење о државној управи.

Прва буна због овога узрока настала је у Врани у којој су Биограђани и Пакштанци 1662 год. лишили живота старог зулумчара, вранског гувернера, племића, Шамуна Бортулачића, и ако су послје искусили веома осјетљиве посљедице, са стране државе, због овога дјела.

Још горе прилике него што су проузроковале вранску буњу, биле су и у нашој Буковици. Овдје је, због забачености краја, утјеравање дажбина преко субаша и десетера било још дрскије. Децима је узела шире размјере, тако да се је почела плаћати не само на приходе од ораница, него на сијено, вино маслине, па чак и млинске ујмове. Уз ово је буковачки народ имао да сноси и друге рете, као да по својим селима при-

PISMA I DOPISI

staložilo, bistra, čista i lijepe poput vedra neba plave boje.

Kada i koliko puta treba škropiti (polijevati, prskati)?

Uzmemo li u obzir, da se peronospora razvija kod dovoljnih kiša tek onda, kad je prosječna dnevna toplina od 10 st. C, to nije potrebno prskanje (škropjenje) recimo na pr. kad su mladice duge tek 5 cm. To se čini samo u onim slučajevima, kad je prošle godine bila jaka zaraza peronospora i predstoji uslijed većih količina kiše bojazan, da bi i dotične godine moglo biti peronospora. Inače valja čekati dok se jasno vide grozdici, a onda treba prskati i to sa 1 i pol do 2-postotnom rastopinom modre galice (bordoške juhe), pa se poškropi dakle i list i mladice i grozdici.

To je prvo prskanje.

Drugi put se prska (škropi) najkasnije 15—20 dana poslije prvog prskanja. To se zbiva obično 14 dana prije cvjetanja loze, a obično kad je dnevna prosječna temperatura 13 st. C. U to se najme vrijeme pojave novi mladi listići, koji nisu zaštićeni modrom galicom, pa kad bi na ove pale konidije, one bi ih zarazile. Osim toga znamo od prije, da djelovanje modre galice traje 15—20 dana. Treće prskanje poduzimlje se 15—20 dana poslije drugoga, dakle pred samu cvatnju i to sa 2-postotnom rastopinom bordoške juhe.

Četvrti put se prska kad je cvjetanje svršilo i kad smo obavili zalamanje za 2—2 i pol postotnom rastopinom bordoške juhe.

Peto se prskanje pak poduzimlje obično pred šarenje grožđa i to poslije zakidanja zaperaka sa 2—2 i pol postotnom rastopinom.

U vlažnim godinama poduzimlje se i šesto, pa i sedmo i osmo prskanje, a rastopina može biti 13-postotna.

Dakako da se prskanje ne može vezati na datume, jer se u svakom kraju peronospora ne razvija jednako pa treba imati pred očima mjesne prilike, a osim toga valja se ravnati prema stečenim iskustvima prethodnih godina. Glavno je da se ne dopusti da ljetna kiša padne na lišće, koje nije bilo poprskano modrom galicom. Ako pak padne jaka kiša, onda valja odmah prskati, jer je dokazano da klica zađe u list već za 2—3 sata.

Koliko treba rastopine modre galice na 1 hektar?

- Za I. prskanje oko 200 litara;
- za II. prskanje oko 500 litara;
- za III. prskanje oko 600 litara.

Sinj, maja

Hvala i slava Bogu! Po svemu izgleda pošli smo, mi iz Sinja dobrim putevima. Bar ovaj put, kojim smo krenuli i ušli u narod, izvjesno je valjan put. A išlo se, kao što je znano putevima, te smo bili razdvojeni raznim preprekama. Koliko do juče bili smo tuđi, strani... Sada su te prepreke skinute, pa je otvoreno široko polje rada i uticaja. Stvorena je pravilna osnova, pa od nas zavisi sve. Daće Bog da dobro bude.

Imao sam dosta strpljenja kada Vam do sada nisam pisao, iako sam želio; iako je, o tome o čemu sam htio naročito da Vam pišem, bilo oдавne jasno i određeno, ipak iz dana u dan sve novi poslovi... Sada Vam pišem s puno radosti; hoću da pišem e našem popu Plavši. Još i stoga što je ovdje jedan valjan sveštenik bio neophodan. I — dobili smo ga. Mi imamo sveštenika kako Bog hoće, kakvog narod treba da ima. Samo nekoliko riječi: rođen je pod Dinarom, ponio je sobom čistinu njenih visina na njezinim krševima upoznao život, a u cetinjskoj dolini — ako da hljeba tek za ishranu, i na snježnim vrhovima osjetio i ponio sobom ljubav Božiju. Otuda njegova služba, život i rad, jeste istinska služba ljudima u slavu Bogu. Eto, takav je pop Plavša. I tom vjesti želim da Vas obradujem i da Vašoj radosti pridružim svoju radost. Jer, kakvi se plodovi imaju očekivati od takvog rada jasna je stvar, i Vama je vrlo dobro znano.

Znam da vas interesuju i ostali ostali naši poslovi, pa hoću i tima da Vas obradujem. Sve u svemu ovako je: Cetina je probuđena i svojim duhom staje na svoje noge. Narodna

Za svako ostalo prskanje 600 litara bordoške juhe na 1 hektar.

Kako se prska?

Kad je bordoška juha dobra, valja prskati. U tu svrhu uzmemo dobru prskalicu, koja prska u vrlo sitnim poput magle kapljicama. Nije dobro prejako prskati i to tako, da curi sa lišća na zemlju. Poprskati treba sve zelene dijelove, a osobito najviše lišća a pupoljci i grozdici moraju biti jednolično pokriveni rastopinom modre galice.

O dobrom prskanju ovisi i dobra odbrana vinove loze od peronospora.

Dr. U. Mandekić

obrana, strelci, sokoli — sve se je dalo na posao i rad opšteg prosvjećenja i narodnog napretka. U službu toga danas se stavlja svako ko može makar koliko da doprinese. Cetina je ustala punom ljubavlju i bratska ljubav i rad opštem dobru sad su pak uzeli maha i dobar pravac. Čisto čovjek da nevjera šta se čini. Nevjericica je čak i ovim starosjedocima. Vi ste bili s svjedokom jednom našem događaju prilikom osvećenja crkve u Sinju — to je samo bio početak. Niz je takvih protekao... I Đurđevdanski uranak proslavili smo kako treba i valja. A došla je masa svijeta i sa udaljenosti od 30 kilometara. Slavije kakvo se ne pamti. A za narod što je došao svakako „ima nešto što ga naprijed kreće“ Šaljemo Vam jedan naš proglas.

Danas je Cetina organizovana i upućena putevima prosvjećenja i napretka Pored sokolskih četa izvršili smo organizaciju streljačkih družina kroz cjelu Cetinu. Sada svakoselo imasvoju družinu, a preko ovih organizacija sprovdamo dalje narodni posao i rad: Po planu rada Narodne Obrane u mjesecu maju sinjski ljekari održali su predavanja o zdravlju, čuvanju i uzdizanju obzrom na potrebe dotičnoga kraja a oficiri o otadžbini i rodoljublju... i sl.

Iz ovoga se vidi da je krenulo napred, da je uzet dobar pravac. Zbliženje i rad sa narodom donijeće svima koristi. Svakako da ćemo mi varošani, ako ne uobražavamo, najviše koristiti imati, jer je sigurno da u narodu i seoskom svijetu ima najviše iskrene božanske ljubavi. A toga varošanima nedostaje. Dobro se pošlo hvala Bogu.

Sinjanin

Krupa, 6 juna.

Оснивање соколске чете.

У присуству делегата соколског друштва Обровац г.г. Милана Урукала, Анте Мишчевића, Павла Поповића и Петра Кнежевића, основана је код нас соколска чета. Интересовање сељака за ову ствар, који одавна кроз „Глас“ прате успешан рад околских чета по другим нашим селима, било је велико, тако, да се је одмах у чету уписало 50 чланова.

Управа је састављена овако: старешина соколске чете Томо Љубичић, замјеник старешине Миљко Швоња, тајник Симеон Петричевић, благајник Висарион Паповић, начел-

ник Никола Гужвица, замјеник начелника Васо Јованчевић, просвјетар Јово Мартиновић, ревизори: Никола Гужвица и Урош Веселиновић.

Чета је одмах отпочела са радом и већ до сада је имала неколико успјелих састанака у сеоској основној школи, на којима су држали предавања просвјетар и тајник.

*

Град уништио љетину. — Ове године је љетина била понијела врло добро. То се је најбоље могло видјети на расположењу сељака, који су радосно и нестрпљиво очекивали вађе дане, пак да отпочму са боготом жетвом. За кукуруз су држали као да је већ у амбару. Али у недељу послје подне над Крупом и Голубићем надвио св црн и густ облак праћен страшном олујом. Свак је са срећом очекивао што ће бити. Одједном је почео сипати страшен град са силном кишом, „небо се спустило на земљу“, и за само петнаест минута било је све уништено. Вјетар је ломио, град објаво, а вода носила. За кратко вријеме настала је такова промјена, да су људи затварали очи и окретали главу од онога што су мало прије са уживањем и задовољством гледали. Све је замрло и умукло. Чули су се само дубоки и болни уздицаји, као одјек олује која се малочас стисала. Није ни ово било доста. Сутрадан је поново пала силна киша. Вода носи и даље. Црни облаци још се надвијају и купе као црна слутња — да добро бити неће.

Žegar, juna.

Podzemne vode. — „Глас“ је већ писао о подземној води у Милчи Пећини, у Žегару и нaпорима Јандрије Милчи, да ту подземну воду наведе на свој млин. Вода из „Пећине Милчи“ извире само послије већих и дуготрајних киша те потокотом тече до обилног пољца у Богатнику, где се у понорима нагло губи.

На том потoku Јандрија Милчи је направиле воденицу и сад се ње човек довија како би из пећине извео воду, па time okoristiо себе и своје село. Јандрија је већ утрошио неколике стотине наднара и десетке килограма експлозива, али га је криза пригушила те чека боље дане да настави са радом. Он вјерује у успјех свог предузећа. Нjegова вјера почиња на члaненици коју је он добро pregledao и utvrdio прије почетка рада, а та је да у пећини постоји жива вода која у нjoj понире у понор. Само је štаta што Јандрија изводи радове на своју руку

ма на издржавање кvартире граничног млетачког коњеништва, а у почетку 18 вjека се роди још један вајет, и то да се плати босанском паши 1200 цекина зато што су наши сточари учинили тобож штету на турској страни.

Сиромашни брдски народ вије имао да ово све одакле дава, па су државни органи запљенивали редом стоку по Буковици за подмиру свега што је народ требао да даде. Одговорила су, дакле, сиромашном народу и ово једино што је имао.

Послије једне енергичне запљене стоке на рачун паше босанског у Јануару 1704 год. раскинуто је Жегарани одоше у Обровац под водством свога гл'вара Илије Навића, гдје ослободише два своја утамничена друга и преотеше сву стоку покупљену по Буковици.

Поводом овога догађаја састану се народни старјешине из Буковице којима је био на челу поп Петар

Јагодић — Курица, родом из Билишана, а тада на служби код Петрове цркве и одмах савозу велики народни збор, којему су приступили скоро сви буковачки и многи главари из Котара. На збору је одлука пала да оваков пустурак са стране власти не може и неће дозволити, па је послје у том духу била са стране попа Јагодића — Курице, а у име народно, састављена једна оштра притужба упућена на далматинског провектора Занга. Са збора је поп Курица послао и писма скоро свим народним старјешинама у Сјеверној Далмацији позивајући их да се придруже Буковчанима. Одзив је био добар по свим крајевима западно од ријеке Крке и изгледало је да ће ствар донекле успјети.

Али на крају, и пред писмених и усмених објашњења са млетачким властима, од ове се буне не излеже ништа, пошто је млетачкој власти успјело да постепено од ствари од-

врате неке сеоске старијешине. Као несаломини остали су једино поп Курица и главари Жабутић из Бивограда и Навић из Жегара и затим су морали да побјегну у Лику. Провектор Зане их је 1704 год. позвао прогласом да се предаду власти, а кад они то не хтједоше учинити, прогласи он над све тројицом смртну казну на вјешалима, односно на вјечно изгнанство из републичких посједа и на губитак покретне и непокретне имовине. — По успјеху заборава и рата што га је млетачка република васкоро водила с Турцима и она два главара прођоше лишо.

Једина жртва, која је све ово платила био је поп Курица, који је одлежао око 40 год у тешкој млетачкој тавници, дожививши у у њој 80 год живота и још у задњим годинама сљепоћу.

Колико је и о слијепом старцу млетачка управа водила рачуна види се и по томе што му није дозво-

лила да своје кости остави у рођеној Буковици, већ у задарском гробљу, гдје више нико његов не почива.

Послије ове буне није познато да је била више икаква ове врсте за цијело вријеме млетачке владе с буковачким крајевима. Изгледа да Буковица није послје много ни уз немиравана и никаковом погледу. Народ је имао само да годишње плати „дециму“, која није послје била велика нити се је на онако суров начин утјеривала, као што је било почето. Буковица је сматрала као неки дијел крај, у који се је мало и долазило. Кроз цијели један вијек млетачке владе над њом није се нико нити најмање постарао да се сиромашни сточарски народ унапреди у било чему нити да му се што помогне. По овдашњем схватању био је крај у правом смислу оне изреке: „Бог у леђа“, препуштена несметано валу судбине.

(Наставит ће се)

